

Krčki biskup Antun Mahnić zvoniti na uzbunu

Početak Hrvatskoga katoličkog pokreta datira s pokretanjem časopisa *Hrvatska straža* i osnivanjem hrvatskoga katoličkog akademskog društva *Hrvatska* u Beču

■ **Božidar Nagy**

"Ako ne znaš tko si, doći će drugi pa će ti reći da budeš ono što on bude htio!"

I. Petričević

U našim prethodnim nastavcima kao uvod u prikaz Hrvatskoga katoličkog pokreta koji od ovoga broja započinjemo obrađivati govorili smo o dva velika vjerska događaja na početku XX. stoljeća. Bila je to Posveta hrvatske mladeži održana 22. lipnja 1900. godine uz prethodne i popratne brojne manifestacije a koja je okupila 160.000 hrvatske mladeži. Drugi događaj je bio održavanje Prvoga hrvatskog katoličkog kongresa u Zagrebu od 3. do 5. rujna 1900. a koji je okupio oko 2000 sudionika iz svih hrvat-

Zajednički nazivnik svih akcija i djelovanja Hrvatskog katoličkog pokreta jest odupiranje liberalizmu

skih krajeva. Na ovome su kongresu izglasane veoma zanimljive rezolucije iz kojih se vidi kakva je svijest potrebe angažiranosti u društvenom i javnom životu bila kod hrvatskih katolika na početku XX. stoljeća. Na ovome je kongresu uz ostale hrvatske biskupe bio nazočan i krčki biskup Antun Mahnić. Nije se posebno isticao, niti držao predavanja nego je samo promatrao. Ova dva događaja, premda su mu prethodila, nisu u uzročno-posljedičnoj vezi s Hrvatskim katoličkim pokretom kojega pak započinje biskup Antun Mahnić tri godine kasnije 1903. ali potihom bez puno vanjske zamjetljivosti. Tek kasnije i to postupno pokret će se razviti u veliko vjersko, kulturno i društveno gibanje među Hrvatima.

Dva su događaja koja označuju početak Hrvatskog katoličkog pokreta koji se koji puta neslužbeno naziva "Mahnićev" pokret, a iza oba stoji biskup Antun Mahnić. Prvi je pokretanje časopisa *Hrvatske straže*, a drugi je osnivanje hrvatskoga katoličkog akademskog društva *Hrvatska* u Beču. Jedan je dakle događaj na teoretsko idejnom planu, odakle će dolaziti ideje

za pokret, a drugi je na praktičnom području, tj. akcija, djelovanje u smislu ideja koje je širio biskup Mahnić. Zajednički nazivnik svih akcija i djelovanja Hrvatskog katoličkog pokreta jest odupiranje liberalizmu koji je počeo prodirati u javni život hrvatskog društva i ugrožavati tradicionalne kršćanske vrijednosti. Biskup Mahnić je počeo zvoniti na uzbunu. Mnogi su čuli njegov zov i krenuli za njim. Evo kako je to opisala službenica Božja Marica Stanković, (za koju je pokrenut postupak za proglašenje blaženom i svetom), u svojoj knjizi *Mladost vedrine* u poglavlju "Div s Jadrana" (Zagreb, 1944., str. 11 do 13):

"I tko zna dokle bi ta bujica liberalizma stigla, što bi sve porušila i izbrisala da nije digao svoj glas biskup dr. Antun Mahnić. Iz sjedišta svoje male biskupije, iz pitomog Krka promatrao je on taj ljubi boj između dobra i zla, istine i laži, katolicizma i liberalizma. Pobijedi li zlo, Hrvatska će u mraku liberalizma izgubiti samu sebe, svoju povijesnu ulogu, svoju značajnu misiju na međi dviju kultura i dvaju svjetova. I tada se maknuo div sa kršnih goleti Krka, a glas njegova razliegao se čitavom Hrvatskom. "Autu - aut! Ili - ili! Ili Krist ili Belial!"... "Naše geslo neka bude: dioba duhova" govorio je Mahnić. Na drugom mjestu piše: "Liberalizam je oteo javni život Kristu i Crkvi, proglasivši vjeru privatnom stvari. Pojedinaac može za se vjerovati i Bogu se moliti, dok država, znanost, umjetnost, zakonodavstvo, javna nastava i škola ne priznaju nad sobom ni Boga ni Krista, niti se pokoravaju ičijem višem zakonu" (*Knjiga života*, Izvatci iz govora i članaka Biskupa Antuna Mahnića, str. 149). Potom dovikuje mladima: "Sve se organizira! Organiziraju se masoni, socijalisti, slobodomislinci -

organizirajmo se također i mi."

Svoje preporodne ideje, pozive na okupljanje protiv opasnosti liberalizma biskup Mahnić upućuje preko svoga časopisa *Hrvatske straže*, koju pokreće 1903. godine. Puni naziv časopisa glasio je: "HRVATSKA STRAŽA za kršćansku prosvjetu. Časopis namijenjen nauci i književnosti". Prvi urednik je bio svećenik Ante Alfirević. Časopis je izlazio

tromjesečno od 1903. do 1918. Najprije je počeo izlaziti u Krku, a tiskan je u biskupovoj tiskari *Kurykta*. Potom se uredništvo seli u Senj, pa na Rijeku. Osim urednika A. Alfirevića drugi suradnici jesu: F. Binički, K. Eterović, M. Horrmann, I.

Radić. Cilj je, dakle, *Hrvatske straže* bio analizirati i prosuditi u svjetlu kršćanskih načela i uz pomoć zdrave filozofije sav javni život koji obuhvaća područje misli, književnosti, umjetnosti, znanosti, u određenom obliku i politike.

Naravno da su se odmah javili i kritičari Mahnićeva časopisa i to iz redova liberala što je i bilo za očekivati. U svojim časopisima odmah su se suprotstavili idejama biskupa Mahnića. Bili su to ovi listovi: *Novi list*, *Pokret*, *Savremenik*, *Jedinstvo*, *Crvena Hrvatska*, *Narodna obrana*. *Hrvatska straža* nastavila je pak neustrašivo dalje izlaziti stražareći na "Antemurale Christianitatis" kako je naglašeno već od početka njezina izlaženja. ■

Biskup Antun Mahnić

